

In'istorgia vardaivla da la Svizra

Quitads cuminaivels cun stadis da l'UE

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **L'istorgia da la Svizra fascinescha. Tant pli sch'ins resguarda ils resultats da las davosas retschertgas. Quai fa il manual da Thomas Maissen*; lez ha doctorà sut il docent jenic Roger Sablonier (1941–2010) e dirigia dapi 2013 l'Institut istoric tudestg a Paris.** Ses cudesch è er in'istoriografia da las ovras davart il passà dal pajais: «Ils istorichers (...) refuseschan da fixar in origin, l'onn 1291, ed in coc, ils Quatter Chantuns. Ils plis dattan raschun al conuschider dal temp medieval, Bernhard Stettler, cur ch'el manegia: 'La Svizra nua che nus vivain è naschida il 1848'» (p. 10). Las unic midadas territorias impurtantas èn stadadas la naschientscha dal chantun Giura, approvada 1978 dal suveran svizzer, e l'annexiun dal Laufental a Basilea-Champagna, decidida 1989 da la popu-

laziun pertugada (p. 300). Il manual da Maissen è vegni publicgà avant las polemicas dals davos onns davart l'appartegnientscha da la vischnanca da Moutier/BE e da dus vitgs da sia regiun.

La vieuta da 1990

La fin da l'Uniun sovietica ha dentant manà indirectamain a la naschientscha da l'Uniun europeica (UE). 1992 ha il suveran svizzer sbittà l'adesiun ad in'Uniun economica europeica che guardava ad ina sliraziun provisorica vers l'UE. Maissen: «La Svizra stueva pia chattar in access al martgà interieur da l'UE cun (2005) bundant 25% da ses imports e 60% da ses exports (...). Ella parta ils blers problems e quitads cun autras societads postindustrialas: Il provediment energetic e la protecziun da l'ambient, l'explosiun dals custs da la sanadad cun ses effects socials e politics («medischina

da duas classes»), ubain la quota creschenta da gliעד veglia (...). La 'nova pauprada' pertugava gliעד mal scolada, mammas sulettas, gliעד estra u dischoccupada ch'aveva consumà ses dretgs, ubain gliעד migranta senza legitimaziun» (pp. 309 e 318). Il 2016 han 51,86% da votantas e votants britannics gavi schà da sortir da l'UE («Brexit»). Ussa spetga l'UE la decisiun da la Svizra davart la cunvegna da basa elavurada da tractativas tranter UE e Svizra. Dentant sposta Londra adina puspè sia decisiun definitiva davart il «Brexit». I para propi che la Gronda Britannia renunzia tuttina la finala a sortir da l'UE; quai schlucass las relaziuns da questa cun la Svizra. Co va quai vinavant?

Thomas Maissen, Geschichte der Schweiz. Quarta ediziun curregida. Baden/AG (hier + jetzt, ISBN 978-3-0319-174) 2010.